

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีกับการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาภิมาน

The Educational of Pali Pariyattidhrama Division with a Meta-Ethnography Research

พระมหากันตินันท์ เฮงสกุล
Phramaha Guntinun Hangsakul

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: kantinanhengsakul@gmail.com

Received July 18, 2021; Revised August 3, 2021; Accepted September 28, 2021

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาช้านาน ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธ และพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรมไทยที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน หลักธรรมทางพุทธศาสนาสามารถหล่อหลอมจิตใจของชาวไทยให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ทำให้สังคมไทยมีความร่มเย็นเป็นสุข พระพุทธเจ้าได้จารึกคำสั่งสอนไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก เป็นภาษาบาลี หรือภาษามคธ ใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แพร่หลายในแคว้นต่างๆ หน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ก็คือการศึกษาภาษาบาลีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ลึกซึ้ง เพื่อที่จะตรวจสอบพุทธพจน์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกให้ถูกต้อง ไม่ให้บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับเดิม การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีจึงนับได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนา ปัจจุบันมีการจัดการศึกษาบาลีอย่างเป็นระบบ โดยสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงรับผิดชอบดูแล อีกทั้งมีผู้ให้ความสนใจจัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไว้อีกมากมาย

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาภิมานเป็นวิธีวิทยาการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบใหม่ โดยนำผลการวิจัยหลายๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาทำการสังเคราะห์ ได้ข้อค้นพบที่มีความลึกซึ้งมากกว่าที่ได้รับจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง เน้นความสำคัญของการสร้างประเด็นอุปมา และนำมาแปลความหมายใน 3 ลักษณะ คือ 1) การแปลความเทียบกลับไปกลับมา 2) การแปลความเชิงหักล้าง 3) การแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้ง ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการสร้าง และพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ต่อไปได้

คำสำคัญ: การศึกษาพระปริยัติธรรม; พระปริยัติธรรมแผนกบาลี; การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาภิมาน

Abstract

Buddhism has been the national religion of Thailand for a long time. The majority of the population of Thailand are Buddhists and Buddhism is the cornerstone of the education of Thai arts and culture that continues to date. Buddhist principles can strengthen the minds of the Thai people to have morals, ethics, and make the Thai society happy. The Lord Buddha inscribed his teachings in the Tripitaka scriptures in Pali or Bihar language and used to spread Buddhism in various regions. An important function of monks is to study the Pali language to gain a deeper understanding of the Pali language in order to verify the correctness of the

Buddhist diction that appears in the Tripitaka, not to be distorted or deviated from the original manuscript. The educational of pariyattidhrama, pali division is therefore very beneficial to Buddhism. Currently, there is a systematic management of Pali education, with Maekong Pali Sanam Luang office responsible for overseeing. And there are many interested parties to conduct research on the education of Pariyattidhrama, Pali division.

Ethnographic research is a new method of synthesizing qualitative research. By taking the results of several studies that study the same research problem and synthesizing them, findings that are more profound than those obtained from each research study emphasize the importance of creating a parable and interpreting them in three ways. Namely 1) a back-and-forth interpretation, 2) a refutable interpretation, and 3) an argumentative interpretation. which is a research method that can be used to create and further develop the body of knowledge in various sciences

Keywords: Educational of Pariyattidhrama; Pali Pariyattidhrama Division; Meta-ethnography

บทนำ

การศึกษาคณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนาดำเนินตามแนวไตรสิกขา โดยยึดถือพุทธพจน์ คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก มีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ประพจน์ปฏิบัติตน ดำรงรักษา และเผยแผ่พรหมจรรย์อันเป็นระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ ดำเนินชีวิตตามหลักการแห่งพระธรรมวินัย ต่อมาได้แยกออกเป็นฝ่ายคันถธุระและวิปัสสนาธุระ คือ คันถธุระได้ศึกษาพระธรรมวินัย คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และวิปัสสนาธุระ ได้แก่ การเรียนวิธีฝึกหัดจิตใจของตนเองให้ปราศจากกิเลส (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2554) ภายหลังเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระมหาสาวกมีพระมหากัสสปะเป็นประธานได้ประชุมสงฆ์ร่วมกันทำการสังคายนาพระธรรมวินัยไว้เป็นหมวดหมู่ รวมเรียกว่า “พระไตรปิฎก” ซึ่งในช่วงแรกนั้นยังคงทรงจำสืบทอดกันมาด้วยวิธี “มุขปาฐะ” จนถึงกาลสังคายนาครั้งที่ 5 จึงได้มีการจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานไว้เป็นหลักฐานด้วยภาษาบาลี หรือภาษามคธ บรรดาพระมหาเถระเล็งเห็นว่าต่อไปในกาลภายภาคหน้ากุลบุตรผู้เข้ามาบวชในพระศาสนาจะไม่สามารถทรงจำพระไตรปิฎกไว้ได้ทั้งหมด และจากการที่พระไตรปิฎกได้ถูกจารึกไว้ด้วยภาษาบาลีนี้เอง จึงทำให้พระสงฆ์สาวก โดยเฉพาะพระสงฆ์สาวกฝ่ายเถรวาท หรือหินยาน หันมาสนใจศึกษาภาษาบาลีเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาพระไตรปิฎกต่อไป อันเป็นการรักษาพระธรรมวินัยดั้งเดิมของพระพุทธเจ้าไว้ไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อนไปตามยุคตามสมัย ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เจริญแพร่หลายไปยังนานาประเทศแล้ว จึงได้มีการคัดลอกพระไตรปิฎกไว้เป็นภาษาของตน เพื่อให้สามารถเรียนรู้หลักคำสอนได้ง่ายขึ้น พระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้เพื่อเป็นเครื่องชี้แนะในการดำรงชีวิตของเหล่านมนุษย์โดยมีผลกระทบอันเป็นผลเสียเกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว สังคม และสังคมประเทศชาติ (พระมหากิตติธัมมมุนี สุกิตติเมธี, 2564) โดยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและได้ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควบคู่ผสมผสานกันในการพัฒนาสมาชิก แม้ว่าปัจจุบันโลกดิจิทัลเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิต (กิตติพงษ์ แซ่เจียว, 2564)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นระบบที่มีการเรียนการสอนมาเป็นเวลายาวนาน ไม่ได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้สำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะ

สำนักศาสนศึกษาในต่างจังหวัด ต้องประสบปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในด้านหลักสูตร ด้านการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยการสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านการวัดการประเมินผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไม่เป็นไปตามที่สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงได้วางมาตรฐานทางการศึกษาไว้ รวมทั้งในปัจจุบันนี้ จากผลการวิจัย ยังได้พบว่า พระภิกษุสามเณรนิยมเข้าศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามากขึ้น การศึกษาปริยัติธรรมแผนกบาลีจึงได้รับความสนใจน้อยลง และยังได้รับการวิจารณ์ทั้งจากพระสงฆ์และฆราวาสว่าเป็นระบบการศึกษาที่ล้าหลัง ไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน และไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตพระสงฆ์ที่มีคุณภาพได้ (พระมหาสุข สุทวีโร, 2550)

การนำผลการวิจัยมาสังเคราะห์ โดยอาศัยเทคนิควิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่เรียกว่า “การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน” (Meta-ethnography) เป็นวิธีการวิจัยในอีกลักษณะหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อตอบปัญหาวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเป็นการนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาสรุปให้ได้เป็นคำตอบที่เป็นข้อสรุปการวิจัยที่ต้องการ จะทำให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึก เกินกว่าระดับความรู้ความเข้าใจที่นักวิจัยจะได้จากผลงานวิจัยแต่ละเรื่อง เป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่นักวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง งานวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ระดับปริญญาโท/เอก ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย มีประเด็นที่นักวิจัยให้ความสนใจ ได้แก่ สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การพัฒนาการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพระภิกษุ สามเณร และผู้บริหารให้มีความเข้าใจในสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงแนวทางพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยอาศัยเทคนิควิธีการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานจะทำให้ได้ข้อค้นพบจากงานวิจัยมองเห็นภาพรวมของความรู้ และผลสังเคราะห์ของรูปแบบของการบริหาร การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยจะทำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

ความเป็นมาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาในสังคม เป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม เป็นแนวทางทางพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์พร้อมที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นพลังสร้างสรรค์สร้างการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นดัชนีชี้วัดสังคมทุกระดับชั้น (สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม, 2556, อนุโมทนาพจน์)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาในภาคภาษาบาลี เรียกว่า “การศึกษาพระปริยัติธรรม” มีในสมัยโบราณกาลแล้ว เนื่องจากว่าพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาในโบราณนั้นจารึกด้วยภาษาบาลี ต่อมาคณะสงฆ์จึงให้มีการเรียนการสอนเพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ความเข้าใจในหลักภาษาบาลีอย่างถ่องแท้ และลึกซึ้ง เพราะความรู้ภาษาบาลีนั้นเป็นเสมือนหนึ่งกุญแจเพื่อไขพระไตรปิฎกให้เห็นแก่นของพุทธศาสนา และอุปกับว่าในยุคสมัยต้นๆ คณะสงฆ์จึงให้มีการศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นยังไม่ได้กำหนดหนังสือเรียนที่เป็นภาษาไทย อีกทั้งคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่เป็นภาษาไทยก็ยังไม่แพร่หลาย จึงปรากฏว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมในสมัยนั้นมีเฉพาะแผนกบาลีโดยกำหนดระดับการศึกษาไว้ 3 ชั้น คือชั้นบาลีเปรียญตรี ชั้นบาลีเปรียญโท และชั้นบาลีเปรียญเอก การสอบวัดความรู้เป็นการวัดผลการเรียนเพื่อเลื่อนชั้นประโยค เรียกว่า “สอบความรู้บาลีสนามหลวง” ใช้วิธีสอบแปลบาลีด้วยปากเปล่าต่อหน้าคณะกรรมการ เมื่อพระภิกษุสามเณรรูปใด

สามารถแปลสอบผ่านประโยคบาลีได้ในระดับชั้นที่คณะกรรมการกำหนดก็จะได้เป็นบาเรียนตามภูมิรู้ในชั้นนั้นๆ การใช้วิธีสอบแปลด้วยปากเปล่านี้ดำเนินมา จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2459 (วัดปากน้ำ, 2549)

ในปี พ.ศ. 2472 การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีหรือเปรียญนั้นนอกจากหลักสูตรการเรียนการสอนเดิมแล้วยังได้มีการเรียนการสอนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ 1. ฝ่ายไทย แบ่งประโยค มี 9 ชั้น คือ ชั้น 1-2-3 เรียนธัมมปทฎฐกา ชั้น 4 เรียนมัจฉลัตถปิณีชั้นต้น ชั้น 5 เรียนสารัตถสังคหะ ชั้น 6 เรียนมัจฉลัตถปิณีชั้นปลาย ชั้น 7 เรียนปฐมสมันตปาสาทิกา ชั้น 8 เรียนวิสุทธิมคค์ ชั้น 9 เรียนสารัตถปิณี (ภูิกาวินัย) 2. ฝ่ายรามัญ แบ่งเป็น 4 ชั้น คือ ชั้น 1 เรียนอาทิกัมมหรือ ปาจิตตียอย่างใดอย่างหนึ่ง ชั้น 2 เรียนมหาวิคค์หรือจุลลวคค์ ชั้น 3 เรียนบาลิมุตตกวินัยวินิจฉัย ชั้น 4 เรียนปฐมสมันตปาสาทิกา (สวัสด์ เขมกปสิทธิ, 2531.)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบันมีแม่กองบาลีเป็นผู้รับผิดชอบ แบ่งเป็น 9 ชั้น เหมือนอย่างสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ต่างกันเฉพาะหนังสือประเภทการเรียนการสอนเท่านั้น กล่าวคือเมื่อจัดแบ่งประโยคออกเป็น 9 ชั้นแล้วจะถือว่าเป็นเปรียญได้ตั้งแต่ 3 ประโยคขึ้นไปคือเปรียญธรรม 3 ประโยค ถึง 9 ประโยค และจัดรวมเป็น 3 ชั้น ได้อย่างเดิมโดยจัดเป็นคือประโยค ป.ธ. 3 เป็นเปรียญตรี ประโยค ป.ธ. 4-5-6 เป็นเปรียญโท ประโยค ป.ธ. 7-8-9 เป็นเปรียญเอก

หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

หลักสูตรประโยคบาลีสยามหลวงที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ประโยค 1-2 ถึงประโยค ป.ธ. 9 ดังนี้

ประโยค 1-2

- 1) วิชาแปลมคธเป็นไทย โดยพยัญชนะและโดยอรรถ หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทฎฐกา ภาค 1-4
- 2) วิชาบาลีไวยากรณ์หลักสูตรใช้หนังสือบาลีไวยากรณ์ประเภทสอบถามความจำ

ประโยค ป.ธ.3

- 1) วิชาแปลมคธเป็นไทย โดยพยัญชนะและโดยอรรถ หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทฎฐกา ภาค 5-8
- 2) วิชาสัมพันธไทย หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทฎฐกา ภาค 5-8
- 3) วิชาบาลีไวยากรณ์ หลักสูตรใช้หนังสือบาลีไวยากรณ์ ประเภทสอบถามความจำและความเข้าใจ

ประกอบกัน

- 4) วิชาบุรพภาค ข้อเขียนภาษาไทย โดยแก้ไขให้ถูกต้องตามระเบียบลักษณะวรรคตอน ตัวอักษรตามสมัยนิยม หลักสูตรใช้หนังสือที่ควรรู้เช่น จดหมายทางราชการ

ประโยค ป.ธ.4

- 1) วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทฎฐกา ภาค 1
- 2) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือ มัจฉลัตถปิณีภาค 1

ประโยค ป.ธ.5

- 1) วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทฎฐกา ภาค 2 ถึง ภาค 4
- 2) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือ มัจฉลัตถปิณีภาค 2

ประโยค ป.ธ.6

- 1) วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือธัมมปทฎฐกา ภาค 5 ถึง ภาค 8 แต่ในการสอบกรรมการจะแปลประโยคที่ออกสอบเป็นความไทยโดยสันทัด หรืออาจดัดแปลงสำนวนและท้องเรื่อง หรือตัดตอนที่ต่างๆ มาเรียงติดต่อกันเป็นประโยคสอบไล่ก็ได้

- 2) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือ ตติย-จตุตถ-ปญจม-สมนตปาสาทิกา

ประโยค ป.ธ.7

- 1) วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือ มงคลดุดที่ปนิภาค 1
- 2) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือ ปจฺม-ทฺตฺย-สมนตปาสาทิกา

ประโยค ป.ธ.8

- 1) วิชาแต่งฉันทมคธ แต่งฉันทเป็นภาษามคธ 3 ฉันทในจำนวน 6 ฉันทคือ (1) ปุฏยาวัตร (2) อินทรวิเชียร (3) อุเปนทรวิเชียร (4) อินทรวงศ์ (5) วังสภูษะ (6) วสันตติลก ข้อความแล้วแต่กรรมการจะกำหนดให้
- 2) วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือ ปจฺมสมนตปาสาทิกา
- 3) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้วิสุทธิมคค

ประโยค ป.ธ.9

- 1) วิชาแต่งไทยเป็นมคธ แต่งมคธจากภาษาไทยล้วน ข้อความแล้วแต่กรรมการจะกำหนดให้
- 2) วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือ วิสุทธิมคค 3) วิชาแปลมคธเป็นไทย หลักสูตรใช้หนังสือ อภิธมมตถวิภาวิน (สนามหลวงแผนกบาลี, 2556)

ด้านการเรียนการสอน ใช้วิธีท่องจำจากตำรา หนังสือเรียนในระดับชั้นไวยากรณ์ ประโยค 1-2 และประโยค 3 และใช้วิธีแปลจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยหรือจากภาษาไทยเป็นบาลีเนื้อหาที่เรียนนั้นเป็นความรู้ในพระไตรปิฎก คือพระวินยปิฎก พระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้ความหมายของคำ รู้ไวยากรณ์ของภาษา โดยใช้รรถถกถาของพระไตรปิฎกนั้น ๆ มาเป็นแบบเรียนและทดสอบในการแปล(กรมการศาสนา, 2541) มีการวัดผลการสอบเรียกว่าการสอบบาลีสนามหลวงในทุกปี สนามสอบส่วนกลาง และสนามสอบส่วนภูมิภาค

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมสำหรับพระภิกษุสามเณรตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากองค์พระมหากษัตริย์ได้เข้ามามีส่วนในการยกย่องอุปถัมภ์มาทุกยุคทุกสมัย ตัวอย่างเช่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชโอรสผนวชเป็นสามเณร ทรงถวายการอุปถัมภ์แก่ภิกษุและสามเณรที่มีความรู้ในพระปริยัติธรรมเป็นกรณีพิเศษ เมื่อประชาชนชาวไทยนิยมให้บุตรหลานบวชเรียนเป็นสามเณรในวัดจนกลายเป็นประเพณีในที่สุด การจัดการศึกษานั้นมีจุดมุ่งหมายคือเผยแผ่พระพุทธศาสนาหลักสูตรที่ใช้ในอดีตคือพระไตรปิฎก ในปัจจุบันมีงานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นถึงปัญหาและรูปแบบการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะโครงสร้างการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาการบริหาร การเรียนการสอน หลักสูตร และผลการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี หรือความคิดเห็นที่ต้องการให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของพระภิกษุสามเณรต่อไป (พระมหาศรวุฒิ สิริวัฒน, 2557)

งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ได้มีการจัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไว้หลายเรื่อง ตัวอย่างเช่น งานวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พบว่า 1) ด้านหลักสูตรเนื้อหาสาระยากเกินไปและมากเกินไป เนื้อหาสาระเก่าเกินไปไม่เคยปรับปรุง ไม่เหมาะสมกับวัยผู้เรียน วิธีการเรียนการสอนเน้นการท่องจำ และการแปลไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการคิดวิเคราะห์ 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ขาดแคลนครูผู้สอน ใช้ระบบการศึกษาแบบพี่สอนน้อง ครูขาดความเข้าใจลึกซึ้ง ขาดประสบการณ์ หนังสือ ตำราประกอบการเรียนเก่าเกินไป ไม่มีการปรับปรุง 3) ด้านการวัดผลและประเมินผลเกณฑ์การวัดและประเมินผลวัดความจำมากกว่าความเข้าใจ และไม่มีเกณฑ์มาตรฐาน และไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน ข้อสอบยากเกินไป เน้นความจำมากกว่าการประยุกต์ใช้ (นภมณฑล ลิขหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิรมย์, 2545)

งานวิจัยเรื่องแนวโน้มการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในประเทศไทย พบว่า ด้านหลักสูตรศึกษาแต่รรถถกถาและฎีกา ไม่ได้ศึกษาจากต้นฉบับคือพระไตรปิฎกโดยตรง จึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้

บางส่วนได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน และควรเสริมบทเรียนไวยากรณ์ขั้นสูงในชั้นเปรียญเอก รวมไปถึงการผสมผสาน ศาสตร์ความรู้ด้านอื่นที่ทันสมัยเข้ามาประยุกต์ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนหันมาสนใจมากขึ้น การศึกษาพระ ปริยัติธรรมแผนกบาลี จัดเป็นการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย แต่ไม่มีพระราชบัญญัติการศึกษาที่ ระบุดังกล่าวการศึกษาประเภทนี้ไว้โดยเฉพาะฝ่ายศาสนจักร คือคณะสงฆ์จัดทำการศึกษาดังกล่าวเพียงลำพัง การเรียน การสอน มุ่งเน้นที่วิธีการหรือกระบวนการเพื่อสอบให้ผ่าน ขาดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ผู้สอนขาดหลักจิตวิทยา ในการสอน ด้านการวัดผลและการประเมินผลไม่ครอบคลุมควรมีข้อสอบ ประเภทปรนัยเพื่อให้ครอบคลุมองค์ ความรู้ทั้งหมด (พระมหาวรพล วรพล และคณะ, 2562)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การจัดการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญกับนักเรียนและครูสอนอย่างเต็มที่ ควรมีการปรับปรุงรูปแบบการเรียน การสอนให้มีความน่าสนใจดึงดูดให้ผู้เรียนมีอารมณ์ร่วมในการเรียนมากขึ้น มีการสนับสนุนด้านงบประมาณที่ เพียงพอและควรมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะการสอนให้แก่ครูสอน มีการจัดอบรมครูสอนให้มีความรู้ความเข้าใจ ในการนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ให้เกิดประโยชน์เต็มที่และมีการจัดสรรงบประมาณในด้านสื่อการเรียนการสอน อย่างเพียงพอ และกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็น ความสำคัญของการเรียน และมีกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสำนักเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น (พระมหา ศรฐิ สิธิวัฒน์, 2557)

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า 1) สภาพปัญหาด้านหลักสูตรคือเนื้อหาสาระเก่าเกินไป และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนกบาลีเน้นการจำและการแปลมากกว่าความเข้าใจ ขาดการประยุกต์ใช้ไม่เหมาะสม กับวุฒิภาวะของผู้เรียน หลักสูตรไม่ค่อยปรับปรุงในภาษาที่ใช้ให้เป็นภาษาที่เข้าใจยาก จัดระบบเนื้อหาในการสอน ไม่ค่อยอธิบายให้เข้าใจต่อผู้เรียน ผู้สอนไม่ค่อยขัดเกลาสำนวนต่างๆ ของเนื้อหาให้สั้นและน้อยลง ผู้เรียนมีความ เบื่อหลักสูตรที่ไม่ค่อยชัดเจน มีแต่ท่องจำอย่างเดียว 2) สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนคือครูผู้สอนไม่ เพียงพอมักใช้ระบบพี่สอนน้อง ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งขาดประสบการณ์ ไม่สามารถ ประยุกต์ใช้กับสภาพจริง ขาดการศึกษาอบรมที่เป็นประโยชน์และขาดขวัญกำลังใจ ซึ่งครูผู้สอนไม่ค่อยอธิบาย ขยายความให้ชัดเจนในการแยกศัพท์บาลี ครูผู้สอนใช้เวลาอันน้อยเกินไป สอนวันละ 2 ชั่วโมงเท่านั้น อีกทั้งยังไม่ค่อย ส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอน ครูผู้สอน ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณวุฒิและมีประสบการณ์ทางภาษา บาลีมีน้อยลง 3) สภาพปัญหาด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอนคือหนังสือ ตำราประกอบการเรียนเป็นตำรา เก่าเกินไป ขาดการปรับปรุงและภาษาที่ใช้ยาก อาคารสถานที่มักใช้ศาลาการเปรียญ ซึ่งมักมีเสียงรบกวน และ บรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้เป็นหลักสูตรกลางและขัดเกลาสำนวนต่างๆ ไม่ทันสมัยยังใช้ของเดิมในการ เรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ประกอบการสอนมีการใช้น้อยหรือแทบไม่มี ตำราสากลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยคณะสงฆ์ รับรองอย่างเป็นทางการ 4) สภาพปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอนคือวิธีการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ขาดวิธีการที่ทันสมัย การเรียนการสอนไม่ค่อยเพิ่มการคิดวิเคราะห์ และปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้ทันสมัย เน้นการท่องจำและการแปลมากเกินไป ไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการคิดวิเคราะห์ จึงไม่ค่อยเน้นทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยปรับวิธีการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกัน 5) สภาพ ปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผลคือ เกณฑ์การวัดและประเมินผลมักวัดความจำมากกว่าความเข้าใจและการ คิดวิเคราะห์ ไม่มีเกณฑ์มาตรฐานและกฎเกณฑ์แน่นอน ไม่ค่อยปรับเกณฑ์การวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีอื่นมีแต่ เขียนอย่างเดียว การวัดผลไม่ค่อยอธิบายหลังการทดสอบการเขียนภาษาบาลี ให้คะแนนแล้วจบ การวัดความ เข้าใจและการประยุกต์ใช้น้อยกว่าวัดความจำ (พระครูศรีอรรถศาสตร์ มหาอดิ, 2560) ควรศึกษาวิจัยการจัดการ เรียนการสอนภาษาบาลีตามแนวการสอนด้วยรูปแบบและวิธีการต่างๆ โดยประยุกต์หลักคำสอนในทาง

พระพุทธศาสนา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาไปสู่การศึกษาในระดับที่กว้างมากยิ่งขึ้น (พระมหาประจักษ์ พนาลัย และ นิรุทธิ์ วัฒนภาส, 2564)

โดยมีงานที่มีข้อค้นพบแตกต่างออกไปคืองานวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : กรณีศึกษา สำนักเรียนวัดจุฬารามาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) ด้านการวัดผลและประเมินผลครูสอนมีการทดสอบความรู้ระหว่างการเรียนรู้ทุกสัปดาห์ มีการประเมินผลของนักเรียนจากการปฏิบัติ 2) ด้านผู้สอนครูผ่านการอบรมหลักสูตรครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีความประพฤติเรียบร้อยเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนวางตนเหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ และไม่มัวติดกับผู้เรียน 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาบาลี 4) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนได้จัดการศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตรของสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง และจัดการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแม่กองบาลีสนามหลวงมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการศึกษา ตลอดจนสอดคล้องกับวิชาการทางโลก 5. ด้านสื่อการเรียนการสอนมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่น่าสนใจประกอบในการเรียนการสอนนั้น เป็นองค์ประกอบที่ทำให้ นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น (สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, 2562) และยังงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่มีคุณค่า มีประเด็นน่าสนใจ อีกหลายเรื่องที่ไม่ได้กล่าวถึงในบทความนี้

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน (Meta-Ethnography)

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานจัดเป็นนวัตกรรมทางการวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่งที่มีการประยุกต์หลักการวิเคราะห์อภิมานให้เป็นประโยชน์ในการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนา (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) เป็นวิธีการศึกษาปรากฏการณ์ในงานวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลายโดยผ่านการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและเกี่ยวข้องกับการแปลความหมาย (Hess, 2000)

การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาหรือแบบดั้งเดิมมีจุดอ่อนตรงที่เป็นวิธีการที่ไม่มีระบบ มีความเป็นอัตนัยสูง ทำให้ได้ผลการสังเคราะห์ที่ไม่ชัดเจน และที่สำคัญ คือ ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้มีความแตกต่างกันตามความสามารถและประสบการณ์ของนักวิจัยที่ทำการสังเคราะห์ดังนั้น การจะทำการสังเคราะห์ซ้ำเพื่อให้ได้ผลการสังเคราะห์เหมือนเดิมจึงเป็นเรื่องยาก และผู้สังเคราะห์มักจะเลือกเฉพาะตอนหรือส่วนที่สนใจเพื่อนำมาสังเคราะห์ จึงทำให้การสังเคราะห์มักจะไม่ครอบคลุมงานวิจัยทั้งหมดที่นำมาสังเคราะห์ เพราะฉะนั้น จากข้อบกพร่องดังกล่าวจึงนำมาสู่การพัฒนาวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพขึ้นใหม่ที่เรียกว่า “การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน”

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเป็นการวิเคราะห์โดยพยายามให้เห็นถึงกระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากกรณีศึกษาหลายๆ งานวิจัย ดังนั้นจึงเป็นวิธีการที่ต้องการความเข้าใจถึงธรรมชาติของการเปรียบเทียบ (Comparison) และการแปลความ (Interpretation) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเป็นการสังเคราะห์การวิจัยเชิงตีความ (Interpretative Research) โดยพยายามคงลักษณะเฉพาะ (Uniqueness) และองค์รวม (Holism) ของงานวิจัยเชิงคุณภาพขณะที่ทำการแปลความหมายจากงานวิจัยหนึ่งจากกรอบของอีกงานวิจัยหนึ่ง กล่าวคือ ในขณะที่ผู้สังเคราะห์นำงานวิจัยหลายๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาทำการสังเคราะห์เพื่อหลอมรวมเป็นงานวิจัยหนึ่งเรื่อง ผลที่ได้จากการสังเคราะห์ซึ่งนอกจากจะได้สาระที่เหมือนเดิมจากงานวิจัยที่ได้จากการสังเคราะห์แล้ว ที่สำคัญคือทำให้เห็นถึงภาพรวมของงานวิจัยที่มีลักษณะเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบมากขึ้น (Noblit and Hare, 1988)

Noblit and Hare กล่าวว่า การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमानเป็นระเบียบวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำเอาข้อค้นพบของงานวิจัยแต่ละเรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาสังเคราะห์ทำการแปลความหมายลักษณะที่สำคัญของการวิจัยดังกล่าวจึงเป็นการวิจัยที่อยู่บนพื้นฐานกระบวนทัศน์เชิงตีความซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองหรือแนวคิดหลากหลายของผู้สังเคราะห์จากงานวิจัยแต่ละเรื่องโดยสะท้อนในหลายๆ วิธีการ ที่สำคัญยังเป็นวิธีการที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการแปลความหมายหรือการอธิบายเชิงตีความมากกว่าการนำเนื้อหามารวมกันเพียงอย่างเดียว (Aggregative) ดังเช่นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาหรือแบบดั้งเดิม เพราะฉะนั้นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमानจึงเป็นการสังเคราะห์ที่มุ่งเน้นการหาความหมายจากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อค้นพบ และความเข้าใจที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ที่ศึกษา

จุดมุ่งหมายหลักของการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमानมี 5 ประการ ประการแรก เพื่อทบทวนวรรณกรรมในเชิงแปลความได้มากขึ้น ประการที่สอง เพื่อวิพากษ์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ประการที่สาม เพื่อเปรียบเทียบงานวิจัยแต่ละเรื่องอย่างเป็นระบบที่นำไปสู่ข้อสรุปรวมจากงานวิจัย ประการที่สี่ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยของนักวิจัยกับงานวิจัยของผู้อื่น และประการสุดท้าย เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยชาติพันธุ์วรรณนา (Noblit and Hare, 1988)

ประเภทการแปลความหมายของการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमानเป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่เน้นความสำคัญของการสร้างประเด็นอุปมา (Metaphor) ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพของเหตุการณ์จากงานวิจัยในแต่ละเรื่อง โดยหลังจากที่ผู้วิจัยอ่านและค้นหาประเด็นอุปมาจากงานวิจัยทั้งหมดที่จะนำมาสังเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยจะนำประเด็นอุปมาทั้งหมดที่ได้จากงานวิจัยแต่ละเรื่องมาทำการแปลความหมาย (Interpretation) เทียบเคียงกันระหว่างงานวิจัยด้วยวิธีการแปลความหมาย 3 ลักษณะ (Noblit and Hare, 1988 อ้างถึงใน บุบผา เมฆศรีทองคำ, 2547)

ลักษณะที่หนึ่ง คือ การแปลความเทียบกลับกันไปกลับมา (Reciprocal Translations) เป็นวิธีการที่ใช้กับการศึกษาที่เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงงานวิจัยที่มีผลการวิจัยสอดคล้องกัน จึงเป็นการนำงานวิจัยเรื่องหนึ่งไปแปลความในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นเนื้อหาสาระที่เปรียบเทียบกันได้อย่างตรงไปตรงมา

ลักษณะที่สอง คือ การแปลความเชิงหักล้าง (Reputational Syntheses) เป็นวิธีการที่ใช้กับการศึกษาที่มีข้อสรุปที่ต่างกัน เกี่ยวกับข้อโต้แย้งในเรื่องเดียวกัน จึงเป็นการนำงานวิจัยเรื่องหนึ่งไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง นั่นคือเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อค้นพบที่มีลักษณะตรงข้ามกัน

ลักษณะสุดท้าย คือ การแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้ง (Lines-of-Argument Syntheses) เป็นวิธีการศึกษาที่นำงานวิจัยทุกเรื่องมาโยงเป็นข้อถก แลกเปลี่ยนเพื่อนำมาสู่ข้อสรุปใดข้อสรุปหนึ่ง นั่นคือ เป็นการสังเคราะห์เพื่อสรุปอ้างอิงไปถึงภาพรวมทั้งหมด

ขั้นตอนของการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान

ขั้นตอนของการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิमानมี 7 ขั้นตอน (Noblit and Hare, 1988)

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเริ่มต้น เป็นการกำหนดสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาหรือปัญหาวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบที่มุ่งตั้งคำถาม “อย่างไร” หรือ “ทำไม” ดังนั้น ปัญหาวิจัยที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาจึงควรเป็นการค้นหาสิ่งที่มีคุณค่าที่จะนำมาสังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตัดสินใจเลือกงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ โดยพิจารณาเลือกงานวิจัยที่มีคุณค่า มีประเด็นที่น่าสนใจเหมาะกับการตีความ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นอ่านงานวิจัย โดยการอ่านซ้ำๆ ในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดของเนื้อหาสาระจากงานวิจัยเหล่านั้นโดยไม่ต้องมีการตีความ

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นกำหนดกรอบแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยการสร้างกรอบแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่องที่นำมาสังเคราะห์ โดยจับประเด็นหลัก ประโยค คำวลีแนวคิด สังกัป วิธีการ ผลการวิจัยจากงานวิจัยแต่ละเรื่องมาเทียบเคียงกันเพื่อหาความหมายที่เปรียบเทียบกันได้

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นแปลความหมายเทียบเคียงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยนำแนวคิด สังกัป จากงานวิจัยเรื่องหนึ่งไปใช้กับงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง และนำผลที่ได้รับมาทำการแปลความหมายเทียบเคียงกันระหว่างงานวิจัยตามกรอบแนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัยโดยทำการแปลความหมายใน 3 ลักษณะ คือการแปลความเทียบกลับไปกลับมาใช้ในกรณีที่ผลการวิจัยสอดคล้องกัน การแปลความเชิงหักล้างใช้ในกรณีที่ผลการวิจัยขัดแย้งกัน และการแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้งใช้ในกรณีที่มีการแปลความหมายสองแบบข้างต้น

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นสังเคราะห์การแปลความหมาย โดยนำผลการแปลความหมายเทียบเคียงกันมาทำการสังเคราะห์ในลักษณะของการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ซึ่งจะช่วยให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นภาพรวมของงานวิจัยทุกเรื่อง รวมทั้งได้สาระว่าเหตุปัจจัยใดทำให้ผลการวิจัยแต่ละเรื่องมีลักษณะต่างกัน

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นการสรุปและรายงานผลการสังเคราะห์ โดยดำเนินการสรุปและเขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนากับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน เป็นวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยมุ่งเน้นการแปลความหมายหรือการอธิบายเชิงตีความ ทำให้เห็นภาพรวม องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จะลึกซึ้งมากกว่ามากกว่าที่ได้จากการศึกษางานวิจัยแต่ละเรื่อง ดังนั้นการนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมาสังเคราะห์โดยวิธีการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานย่อมทำให้เห็นภาพรวมของงานวิจัยทั้งหมด เชื่อมโยงกันเป็นระบบ มีกระบวนการดังนี้

1. กำหนดเรื่องที่สนใจ ค้นหา รวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อนำมาสังเคราะห์ โดยการนำงานวิจัยหลายๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาทำการสังเคราะห์เพื่อหลอมรวมเป็นงานวิจัยหนึ่งเรื่อง ทำให้เห็นถึงภาพรวมของงานวิจัยอย่างเป็นระบบมากขึ้น

2. ตัดสินใจเลือกงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่มีคุณค่า และประเด็นที่น่าสนใจ เหมาะกับการตีความ

3. อ่านงานวิจัยซ้ำๆ เพื่อทำความเข้าใจโดยไม่ต้องมีการตีความ

4. สร้างกรอบแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่องมาเทียบเคียงกันเพื่อหาความหมายที่เปรียบเทียบกันได้ ในประเด็นสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และการพัฒนาการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

5. แปลความหมายเทียบเคียงระหว่างงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยทำการแปลความหมายใน 3 ลักษณะ คือ การแปลความเทียบกลับไปกลับมาใช้ในกรณีที่ผลการวิจัยสอดคล้องกัน การแปลความเชิงหักล้างใช้ในกรณีที่ผลการวิจัยขัดแย้งกัน และการแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้งใช้ในกรณีที่มีการแปลความหมายสองแบบข้างต้น

6. แปลความหมายโดยนำผลการแปลความหมายเทียบเคียงกันมาทำการสังเคราะห์ ซึ่งจะช่วยให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นภาพรวมของงานวิจัยทุกเรื่อง รวมทั้งได้สาระว่าเหตุปัจจัยใดทำให้ผลการวิจัยแต่ละเรื่องมีลักษณะต่างกัน

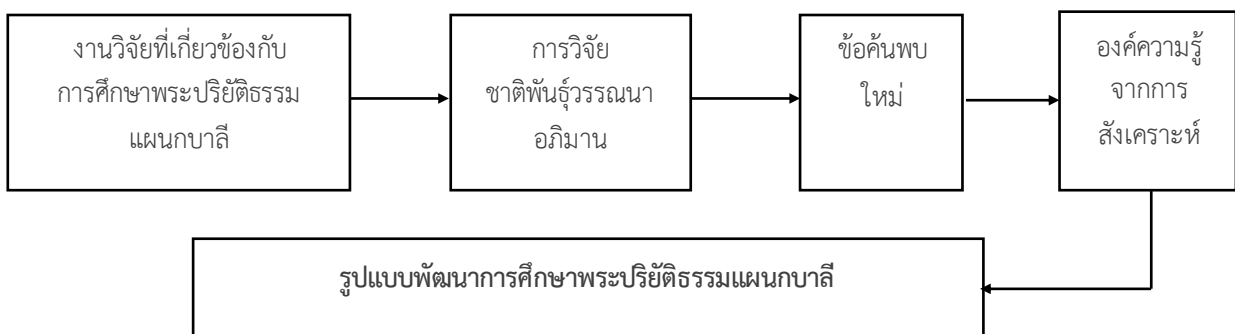
7. สรุปและรายงานการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยใช้วิธีการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน ทำให้เห็นในประเด็นที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และการพัฒนาการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการศึกษา 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านผู้สอน 5) ด้านผู้เรียน 6) ด้านการวัดและประเมินผล 7) ด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ประเด็นที่สอง การบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่สอดคล้องกัน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานบุคคล 2) ด้านการบริหารงานวิชาการ 3) ด้านการบริหารงบประมาณ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ประเด็นที่สาม การพัฒนาการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่สอดคล้องกัน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า คือ ผู้บริหาร ครู หลักสูตร 2) ด้านกระบวนการ

ดังนั้น การคัดเลือกงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่มีคุณค่า มีประเด็นน่าสนใจ จำนวนหลายเรื่อง มาสังเคราะห์โดยวิธีวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน จะทำให้ได้ข้อค้นพบที่มีความลึกซึ้ง ทำให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึกมากกว่าที่ได้รับจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง กรณีการวิเคราะห์ข้อค้นพบที่มีลักษณะตรงข้ามกันต้องทำการการแปลความเชิงหักล้าง โดยนำไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง และการแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้ง โดยนำงานวิจัยทุกเรื่องมาโยงเป็นข้อถกแถลงเพื่อนำมาสู่ข้อสรุปใดข้อสรุปหนึ่ง สังเคราะห์เพื่อสรุปอ้างอิงไปถึงภาพรวมทั้งหมด การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีด้วยการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน จึงเป็นการสังเคราะห์ที่มุ่งเน้นการหาความหมายจากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ เพื่อจะได้ข้อค้นพบ ทำให้เห็นภาพรวมความรู้ และผลสังเคราะห์ของรูปแบบของการบริหารศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งประโยชน์ในด้านองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสังเคราะห์ สามารถนำไปใช้ในการสร้างรูปแบบพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ของการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สามารถแสดงภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

สรุป

การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเป็นการสังเคราะห์ที่มุ่งเน้นการหาความหมายจากงานวิจัย นับเป็นวิธีวิทยาการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีจุดเด่น คือ ทำให้ได้ข้อค้นพบจากการสังเคราะห์ที่มีความลึกซึ้ง และ

เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึกมากกว่าที่ได้จากการศึกษางานวิจัยแต่ละเรื่อง โดยการแปลความหมาย 3 ลักษณะ คือ การแปลความเทียบกลับไป กลับมาใช้ในกรณีที่ผลการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์มีความสอดคล้องกัน การแปลความเชิงหักล้างใช้ในกรณีที่ผลการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์มีความขัดแย้งกัน และการแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้งใช้ในกรณีเพื่อหาสาเหตุของผลการแปลความเชิงหักล้างและผลของการแปลความเทียบกลับไปกลับมา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี และการพัฒนาการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ด้วยการวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานจะทำให้เห็นภาพรวมองค์ประกอบและปัจจัยที่สอดคล้องกันในประเด็นต่างๆ ของนักวิจัยแต่ละท่าน ในทางตรงข้ามหากมีประเด็นที่แตกต่างออกไปก็สามารถทำการการแปลความเชิงหักล้าง โดยนำไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง และการแปลความเพื่อเสนอประเด็นการโต้แย้ง โดยนำงานวิจัยทุกเรื่องมาโยงเป็นข้อถกแถลงเพื่อนำมาสู่ข้อสรุปใดข้อสรุปหนึ่งอ้างอิงไปถึงภาพรวมทั้งหมด ดังนั้นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัยจึงมีคุณค่า ลึกซึ้ง และมีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของไทยให้มีประสิทธิภาพ และเป็นการส่งเสริมการธำรงรักษาพระศาสนาให้สืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ แซ่เจียว. (2564). การจัดการศึกษาของสันตติโศกในโลกดิจิทัล. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 161-176.
- กรมการศาสนา. (2541). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *การวิเคราะห์อภิมาน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิรมย์. (2545). *แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2547). *การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูศรีอรรถศาสตร์ มหาตโด. การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ ภาค 14. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(ฉบับพิเศษ), 247-248.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิณม.
- พระมหากิตติณัฐ สุกิตติเมธี. (2564). การวิเคราะห์แนวทางตวันจากความเสื่อมในปราชญ์สูตร. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 84-95.
- พระมหาประจักษ์ พนาลัยและ นิรุทธ์ วัฒนโภาส. (2564). การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21ของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 374-387.
- พระมหาวรพล วรพล. (2560). *แนวโน้มการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในประเทศไทย*. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 10(1), 163-168.

- พระมหาศรภูมิ สิริวัฒนโณ. (2557). *การบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสกล วิโรจนกิตติ. (2561). สัมฤทธิ์ผลของโครงการอบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค 7. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 9(2), 28-39.
- พระมหาสุข สุขวีโร. (2550). *ความสนใจต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์: ศึกษากรณีพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชวรมนู (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2540). *การศึกษาของคณะสงฆ์ปัญหาที่รื้อทางออก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- วัดปากน้ำ. (2549). *ประวัติความเป็นมาของสำนักเรียนวัดปากน้ำ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงเขตภาษีเจริญ*. กรุงเทพฯ: อาทรการพิมพ์.
- วิโรจ นาคชาตรี. (2561). *พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สนามหลวงแผนกบาลี. (2556). *เรื่องสอบบาลี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สวัสต์ เขมกปสิทธิ. (2531). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- สายัณห์ วงศ์สุรินทร์. (2562). *สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี: กรณีศึกษาสำนักเรียนวัดจุจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 13(1), 80-82.
- สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม. (2556). *วันฉลองเปรียญธรรมประจำปี 2556*. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.
- Hess, E.K. (2000). *Identification of the Facilitators of and the Barriers to the Collaboration Process in PDSs: A Meta-ethnography 1990-1998*(Dissertation). The George Washington University.
- Noblit, G.W. & Hare, R.D. (1988). *Meta-Ethnography: Synthesizing qualitative studies*. Newbury Park: Sage Publications. <https://doi.org/10.4135/9781412985000>.